

MALACOLOGISCHE VONDSTEN AAN DE NOORDPUNT VAN DENEMARKEN

Niet geheel in het voetspoor van Hubert (C.B. nr. 113, p. 1187), doch wel met hetzelfde doel en dezelfde bestemming, bezocht ik Denemarken in de tweede helft van juni 1966.

Hubert schreef zijn bericht vanuit Aalbaek aan de oostkust, een plaats met een kleine kunstmatige vissershaven. In de hoek ten zuiden van deze haven lag ook nu veel aangespoeld materiaal, waaronder veel stukgeslagen grote zeekrabben (Cancer pagurus). Over een afstand van enkele kilometers, in zuidelijke richting langs een smal strand tot waar de monding van een kleine rivier het voortgaan belette, vond ik de volgende soorten: Modiolus modiolus, (talrijk); Cardium echinatum, Tapes nullastra, Mya arenaria, Lutraria elliptica, Barnea candia, Tellina tenuis (steeds enkele ex.); Dosinia linota (2); Thracia convexa (2); Mysia undata, (talrijk); Anomia patelliformis, Venus gallina, Saxicava arctica, Buccinum undatum (grote ex.), Neptunea antiqua, Sipho gracilis (2 ex., heremietschelpen, begroeid met zeerasp), Crepidula fornicata (bijzonder grote stukken van 6 cm), Aporrhais pespelecani, (talrijk); Turritella communis, (waarbij ook enkele als heremietschelp); Scala clathrus, 1 ex., Natica catena, Nassa incrassata (1 ex.). Gruis was niet te vinden.

In Aalbaek was geen rustige hotelkamer beschikbaar; men heeft mij daarom ondergebracht in een hotel in Kandestederne aan de westkust en vandaar uit heb ik de kusten langs de noordelijke top van Jutland afgezocht. Kandestederne is een buurtschap met drie hotels, twee boerderijen en een loods voor de reddingboot, die daar nog geroeid wordt. Jutland is een mooi gebied; ten zuiden van de Limfjord lijkt het op de Veluwe en de provincie Utrecht, doch dan op groter schaal en meer geacciden-

teerd. Ten noorden van de fjord is het land ruig en weinig gecultiveerd; dit gebied vormt een uitgestrekt duinlandschap, vochtig, met veel vegetatie en het ontwatert naar zee. Het strand is er steeds vochtig en hard als beton. Men rijdt er dan ook over met auto's als over een betonweg. Hier en daar stromen beekjes naar zee. Ik vond er een jonge amphibie.

Langs de westkust, ten zuiden en tennoorden van Kandestederne, in het uiterste noorden van Jutland dus, lag enig aanspoelsel; dit in tegenstelling tot de overgrote lengte van deze kust waarover verschillende bezoekers blijkbaar geen vriendelijk malacologisch woord zeggen kunnen. Ik vond de volgende soorten: Anomia patelliformis, Cyprina islandica, Modiolus modiolus, Cardium edule, Cardium echinatum, Laevicardium crassum, Mya truncata, Tapes pullastra, Saxicava arctica, Mytilus edulis, Barnea candida, Lutraria elliptica, Petricola pholadiformis, Mactra stultorum corallina, Pholas dactylus, Donax vittatus, Zirphaea crispata, Venus gallina, Tellina tenuis, Macoma calcarea, Panomya arctica, Dosinia exoleta, Lucinoma borealis, Ensis siliqua, E. ensis, E. arcuatus, E. phaxoides. Bovendien kon ik, omdat ik ook geologisch geïnteresseerd ben, enige zwerfstenen (o.a. rhombenporfieren) meebrengen; er is een zwerfsteenbestrooiing over enige kilometers lengte op deze kust, in de buurt van Gl. Skagen. De uiterste punt van Jutland echter, op de grens van twee zeeën, is een kale zandbank.

Op de terugreis had ik nog gelegenheid bij Frederikshavn te verzamelen. Deze stad heeft ook een kunstmatige haven. Direct ten noorden van deze haven ligt een kleine, ondiepe baai men een slikbodem zonder aanspoelsel; ten noorden daarvan weer ligt een zeer smal strand met vaste kleibodem, zover ik dat beoordelen kan. Hier lag een gemengd gezelschap waarvan ik noem: Dosinia exoleta, talrijke grote exemplaren die nogal gesleten zijn; Modiolus modiolus, talrijk ook in doubletten; enkele Pecten varius; Ensis minor, Cardium lamarcki, Scrobicularia plana, Tapes pullastra en Mya arenaria.

Cyprina islandica lag ten noorden van Kandestederne zeer talrijk aangespoeld. Van het zuiden komend eerst alleen slotfragmenten, op een centrale plaats ten slotte, enige gave kleppen per strekkende meter, doch alleen linker kleppen; op de duizenden exemplaren en fragmenten vond ik ten slotte slechts twee rechter kleppen. Modiolus modiolus lag rondom de oost- en westkust aangespoeld doch meer op de oostkust. Van Buccinum undatum waren grote exemplaren "volle-zee vormen", aangespoeld. Neptunea antiqua, Cardium echinatum en Turritella communis waren niet zeldzaam. Deze soorten, met Cyprina islandica, spoelden zo talrijk aan dat zij wel dicht bij de kust moeten leven. Zij zijn onder meer bekend van de Doggersbank en de Duitse Bocht, dus uit dieper water. Bij Aalbaek vond ik ook een diepzeekrab. Het materiaal van Mya arenaria bestond uit tamelijk kleine kleppen met dunne wand; van Mya truncata daarentegen grote stevige schelpen. Maar het noorden schijnt Mya arenaria kleiner te worden. Men vindt dit verschijnsel ook in de literatuur vermeld. Met betrekking tot deze soorten is de verhouding aan de noordpunt van Denemarken blijkbaar reeds omgekeerd in vergelijking met die in het zuidelijk deel van de Noordzee.

Schelpen van Sepia officinalis waren zeer schaars. Ik vond in totaal hoogstens 10 stuks, waarvan de grootste gelijk staat met het gemiddelde aan de nederlandse kust. Een groot verschil met de enorme aantallen zeer grote schelpen die op overeenkomstige tijden, in de tweede helft van juni, vorige jaren aan de kust van de Vendée aangespoeld waren. Gegevens over het aanspoelen van deze soort aan de deense kust schijnen nog schaars te zijn.

Er blijkt, zover dit uit een kort bezoek geconcludeerd kan worden, veel overeenkomst te bestaan tussen de malacofauna van de deense en de nederlandse kust; veel van de hier bekende soorten komen ook daar voor. Er is zelfs nog veel overeenkomst met de zuidelijker gelegen franse kust. In beide gebieden komen voor Cardium echinatum, Pholas dactylus, Laevicardium crassum, Buccinum undatum, Neptunea antiqua, Turritella communis, Aporrhais pespelecani; doch er zijn ook reeds enkele noordelijke elementen: Macoma calcarea, Panomya arctica.

Laat ik mogen besluiten met het verhaal van de poppen die men in dat deel van Denemarken omstreeks die tijd aan de kust opricht en verbrandt. Ik kreeg op een tocht op een moment de indruk dat een lange man mij tegemoet liep maar hij kwam toch niet veel dichterbij. Het leek op een afstand gezien, levensecht te zijn, doch dichterbij komend zag ik dat hij was opgebouwd uit een kist, houten staken als armen en benen, rubber laarzen en huishoudhandschoenen en een gasmasker. Een stuk net diende als kledingstuk en men had hem een lege drankfles in de zak medegegeven. In mijn herinnering zal deze naar zee starende figuur blijven voortschrijden als de strandjutter van Kandestederne.

A.W. Lacourt.